

荷蘭華僑母語教育  
海外華僑於近  
年來俱重視子女之  
母語教育，使中文  
成為主要校外課程  
之一。因家長們認  
為在接受中文教育  
時，學童能同時認  
識到本國文化及自  
己的真正身份。  
繼英國及加拿  
大後，荷蘭自一九  
七九年開始，亦開  
辦了不少中文學校。

word je je meer bewust van je eigen identiteit en je eigen cultuur. Sinds 1979 rijzen Chinese scholen in Nederland als paddestoelen uit de grond.

**Spreiding van Chinese scholen in Nederland**  
per 12 april 1984

- = bestaande scholen met totaal aantal leerlingen  
○ = scholen in oprichting (ACVN)



Sommige scholen zijn door de Algemene Chinese Vereniging opgericht, andere door de Stichting Evangelische Zending onder de Chinezen in Europa, weer andere zijn voortgekomen uit privé-initiatieven, zoals de 'Stichting Chinese School Kai Wah'.

Kai Wah is in 1979 begonnen in één lokaal op de tweede verdieping van een oude school in de Amsterdamse binnenstad. Aanleiding was de ontdekking dat er problemen waren in de communicatie tussen ouders en kinderen. Tot de leeftijd van vier jaar zijn de kinderen thuis en spreken veel Chinees. Daarna gaan ze naar school en dan krijgt het Nederlands de overhand. Veel ouders werken in een restaurant, de kinderen zijn 's avonds alleen thuis en spreken dan onderling Nederlands. Ouders hebben vaak moeite met het Nederlands.

Kai Wah breidde zich snel uit. Het lokaal dat van de gemeente werd gehuurd was niet meer voldoende: in de eerste maand waren er 34 leerlingen, aan het eind van het eerste jaar waren het er 84. Op dit moment zijn er 400 leerlingen. De school is dan ook verschillende malen verhuisd. De laatste keer gebeurde dat omdat het gebouw opeens voor andere doeleinden moest worden gebruikt. Binnen zes weken moesten we toen een nieuw onderkomen vinden, wat ons na veel praten op scholen gelukt is. De jongere kinderen zitten nu in een lagere school en de oudere kinderen krijgen Chinese les, terwijl de (105) ouders Nederlands krijgen in twee scholen voor voortgezet onderwijs: alle drie bij elkaar in één buurt, zodat ouders met kinderen, en oudere kinderen met hun kleine broertjes en zusjes kunnen komen. Het aantal leerlingen dat Chinees leert neemt nog steeds toe. In Amsterdam alleen zaten eind januari 1985 bijna 700 leerlingen op Chinese les. Het enthousiasme om Chinees te leren is erg groot.

Hoe kan men aan deze grote behoefte voldoen? Het Rijk heeft tot nu toe geen financiële faciliteiten aan de Chinese gemeenschap toegerekend. Chinezen behoren niet tot de doelgroepen van het minderhedenbeleid. We moeten zelf onze eigen problemen oplossen. Andere groepen krijgen alles gratis. Dit is onrechtvaardig. De Chinezen betalen dezelfde belasting. Met uitzondering van de gemeente Amsterdam, die vanaf 1983 het Chinese onderwijs in eigen taal en cultuur een subsidie geeft, krijgt de Chinese gemeenschap bijna geen hulp. Kai Wah kan door de subsidie de

leerkrachten volgens de wettelijke regelingen betalen, waardoor ze recht hebben op de sociale voorzieningen. Het schoolgeld kan laag worden gehouden (f 10,— per maand voor de onderbouw en f 15,— voor de overige klassen). Als er meer dan drie kinderen in een gezin zijn, hoeft er niet voor de andere kinderen betaald te worden. Ook voor kinderen van werkloze ouders is de school gratis.

Twee belangrijke factoren spelen een rol in het ontwikkelen van OETC voor de Chinese kinderen. Het zijn de steun van de ouders en de inzet van de leerkrachten.

Van oudsher speelt het onderwijs een erg belangrijke rol in het leven van een Chinees kind. De Chinese ouders in Nederland hebben altijd betrokken willen zijn bij het onderwijs in Nederland, maar ze spreken geen of slecht Nederlands en niemand heeft de moeite genomen hen te vragen. Gelukkig is dit nu aan het veranderen. Maar de ouders zijn erg blij met de Chinese school. 'Nu kunnen we eindelijk eens aan iemand vragen hoe onze kinderen zijn', zeggen ze. Het Chinese OETC begint nu een rol te spelen in het Nederlandse onderwijs. Via de Chinese school raken ouders meer betrokken bij het Nederlandse onderwijs daar ze nu aan de leerkrachten van de Chinese school raad kunnen vragen en die kunnen eventuele moeilijkheden weer doorspelen naar de Nederlandse school. De Chinese leerkrachten begrijpen de kinderen beter en kunnen de problemen in de scholen gemakkelijker oplossen omdat ze beter met de ouders kunnen praten. Om een taalcursus op te zetten moet iemand bereid zijn om les te geven. Bij het eerste initiatief voor het Chinese OETC dacht men niet aan leerplannen of bevoegdheid van de leerkrachten. De ouders willen dat hun kinderen Chinees kunnen lezen en schrijven. De leerkrachten zochten ruimtes, maakten leermiddelen, etc. Men kan zeggen dat het Chinese OETC door de Chinese gemeenschap zelf is opgezet. In de loop van de laatste drie jaar ontwikkelde het Chinese OETC zich tot een belangrijke factor in de Nederlandse maatschappij waaraan moeilijk meer voorbij gegaan kan worden.

### **Doel van het Chinese OETC**

De meeste Chinese kinderen behoren tot de tweede generatie. De kinderen van de oudste migranten zitten nu in het voortgezet onder-

wijs of zijn al aan het werk; er zijn nog maar weinig kleinkinderen, de derde generatie is in de minderheid. De ouders van de meeste kinderen zijn in Hong Kong, Taiwan, de Chinese Volksrepubliek, Singapore, Maleisië, Indonesië of Suriname geboren. De ouders spreken met de kinderen vooral Chinees, maar de kinderen spreken onderling meestal Nederlands. Hoe verder ze op school komen, hoe verder de Chinese taal achterop raakt. Door het Chinese onderwijs wordt de communicatie tussen ouders en kinderen bevorderd. De ouders vinden het belangrijk dat de kinderen zich Chinees voelen. De cultuur is wat je van je ouders leert, maar door de taal krijg je er wat bij, weet je dat je echt Chinees bent. Je moet kunnen zeggen: 'Dit ben ik, Chinees.'

De meeste Chinese kinderen zullen niet teruggaan naar hun land van herkomst, het is dus geen 'terugkeer-onderwijs'. Maar het is wel belangrijk dat ze door het onderwijs met familieleden en vrienden in hun land van herkomst kunnen communiceren.

### **Buiten of binnen schooltijd**

In Nederland krijgen de Chinese kinderen OETC buiten schooltijd. Er is weinig of geen contact tussen de verschillende Chinese scholen. Sommige kinderen krijgen vier uur les per week, anderen twee of drie uur. Op Kai Wah krijgen de kinderen twee uur les: op woensdagmiddag van 14.00 tot 16.00 uur of van 16.00 tot 18.00 uur of op zaterdag in de tijd tussen 10.00 en 17.30 uur. Er wordt geen tijd verspild. Bij meer dan twee uur werken is een pauze nodig van een kwartier en dat is jammer van de tijd. Ook de huur van de lokalen moet doorbetaald worden. Het is beter dat de kinderen als ze op school zijn zich goed kunnen concentreren. Het beste zou zijn als er binnen de Nederlandse school gewerkt zou kunnen worden, of op lespunten in verschillende buurten. Er zouden dan niet van die grote klassen zijn — soms zitten kinderen met 50 in één klas — en er zou meer contact met de Nederlandse leerkrachten zijn.

### **Voor taalonderwijs**

Het woord 'school' is niet helemaal correct. Het zijn eigenlijk taalcursussen voor Chinese kinderen. De Chinese taal is een van de moeilijkste en ingewikkeldste talen om te leren. Er

is geen alfabet. Ieder karakter moet uit het hoofd geleerd worden. Bovendien moet elk karakter op een bepaalde manier geschreven worden. Het leren lezen en schrijven is dus een langzaam proces. De kinderen moeten 3.000 karakters kennen, dat zijn de basisvaardigheden om de krant te lezen of een brief of verhaaltje te schrijven. We kunnen met de tijd die we kunnen besteden niet verder komen dan 'lagere school' Chinees. Wij doen hier in twee jaar wat de kinderen in Hong Kong in één jaar leren. Op school wordt alléén Chinees, het Kantonees, gesproken, géén Nederlands. De ouders van de meeste kinderen komen van Hong Kong, waar het Kantonees wordt gebruikt. Een klein aantal kinderen spreekt helemaal geen Chinees meer als ze komen. We maken veel leermiddelen zelf. In het begin hadden we zes boeken opgestuurd gekregen van een kennis uit Hong Kong. Die hebben we gekopieerd en de schriften maakten we zelf. Maar die boeken bleken te moeilijk. Daarom zijn we zelf in Hong Kong op zoek gegaan naar methoden. In Hong Kong zijn veel scholen waar Engels de voertaal is en het Chinees als vak wordt gegeven. De boeken die in die lessen worden gebruikt zijn geschikt voor ons. Het was belangrijk dat er handleidingen waren voor de leerkracht: je moet het anders zelf bedenken en je bent zo ver van je land. Voor de kleuters hebben we prentenboekjes met karakters. We hebben zelf werkbladen en schriftjes gemaakt. De ruiten van de Nederlandse schriften zijn te klein. We trekken zelf lijnen, aan de bovenrand schrijven we de voorbeelden van karakters. We hebben een abonnement op een commerciële kopieerinstelling en vouwen de gekopieerde vellen tot schriften. Zo ontwerpen we series schriften, die oplopen in moeilijkheidsgraad. Het eerste schrift oefent een streep met stokjes, de meest eenvoudige karakters. Daarna komen de ingewikkelder figuren, waarvoor de Nederlandse woorden ontbreken: de woorden 'schuine' of 'kromme' figuren benadert het nog het beste. Naar betekenis eenvoudige woorden als 'ik' of 'poes' komen pas later aan de orde, omdat de karakters ervoor te ingewikkeld zijn. De eerste woorden van de boekjes zijn erg belangrijk. Er zijn verschillende culturele tradities. In het eerste boekje voor de kleuterklas staat het teken voor het woord 'mens' centraal . In Nederland is dit te abstract, en wordt het pas later besproken.

In het begin vinden de kinderen het schrijven saai. Het wordt afgewisseld met kleuren, een liedje, of verhaaltje. Later is het mogelijk kinderen geconcentreerd twee uur te laten werken. We moeten veel aan de fijne motoriek doen, op de Nederlandse kleuterschool wordt er te weinig aan gedaan.

Het derde jaar op de kleuterschool — ieder Hong Kong-leerjaar is in Nederland twee jaar — worden kleinere ruitjes gebruikt van 10 centimeter. Vanaf 6 à 7 jaar wordt begonnen met het materiaal voor de eerste klas: er zijn lees- en werkboeken waarin de kinderen zelf de karakters moeten invullen. Veel aandacht wordt besteed aan de volgorde waarin de letters moeten worden geschreven. Er wordt veel gelezen, ieder kind krijgt een beurt. Nadat iedereen aan de beurt is geweest, krijgen de kinderen een dictee. Het dictee is nodig omdat alle karakters moeten worden onthouden. Het leren lezen en schrijven van het Nederlands is gemakkelijker. Zelfs de Chinese kinderen van de eerste en tweede klas van de Nederlandse school zeggen al: 'Chinees is veel moeilijker om te leren.' Terwijl ze drie jaar daarvoor, toen ze als kleuter voor het eerst op de Chinese school Kai Wah kwamen, nog geen woord Nederlands spraken! Andere kinderen proberen zelf de Chinese woorden in fonetisch schrift weer te geven!

We hebben naar boekjes gezocht waarvan de inhoud Chinees is. In de boekjes voor de kleuterschool hebben de verhaaltjes een moraal: ze gaan over hoe je je moet gedragen, dat je schoon moet zijn, hulpvaardig, beleefd. De vormgeving moet ook voor de Nederlandse situatie geschikt zijn. We hebben bijvoorbeeld in Hong Kong ook Bruna-boekjes gekocht. De boekjes met Chinese volksverhalen hebben een Chinese tekst en een Engelse vertaling. We hebben de Nederlandse vertaling gestencild, in stroken geknipt en die over de Engelse vertaling geplakt in alle lesboekjes. In de hogere klassen veranderen de onderwerpen: er komen dan aardrijkskunde en geschiedenis bij. We leren erg veel over de tweetalige ontwikkeling van onze kinderen. Het Chinees blijft voor de meesten de thuistaal, de dagelijkse taal. In het Chinees praten de kinderen beter over feesten, of over de vissen in hun aquarium. Voor veel nieuwe woorden in het Neder-

lands hebben de kinderen geen Chinese woorden. In een les over 'weven' op onze school bijvoorbeeld begreep geen van de kinderen wat de leerkracht bedoelde met het Chinese woord, totdat één kind opeens op het Nederlandse woord kwam. Toen begrepen ze het. De leerkrachten gebruiken alleen Nederlands als er geen reactie komt van de kinderen. Voor het tweetalige proces vinden we het belangrijk dat het OETC niet geïsoleerd is. Mijns inziens kan het Chinese OETC ook veel bijdragen aan het intercultureel onderwijs. Het ligt nu aan de concentratie van Chinese kinderen in een buurt of er meer contact is met de Nederlandse school. Het is een groot organisatorisch probleem dat de scholen van de kinderen zo verspreid zijn.

Er valt nog veel te wensen bij het OETC voor de Chinezen. Er moet nog meer aangepast leermateriaal worden ontwikkeld voor het in Nederland wonende kind van Chinese afkomst, er moet ook een curriculum worden vastgesteld. Wij in Kai Wah hebben daartoe al een eerste aanzet gegeven. Er moet meer contact komen met de Nederlandse scholen. Ook moet er controle komen van de inspectie. Als je weet dat alles in orde is, dat de lokalen goed zijn, dan kun je rustig werken. Het is belangrijk voor de veiligheid van de kinderen en voor de erkenning van het Chinese OETC. We zijn nu een particuliere school en moeten alles zelf regelen en zijn zelf verantwoordelijk. Maar het zou wel goed zijn als er buitenlandse leerkrachten bij de inspectie zouden werken die ervaring hebben met het OETC en die het vertrouwen hebben van de leerkrachten. Ze zouden contactpersoon kunnen zijn voor morele en materiële ondersteuning. Ze zouden beter toezicht kunnen houden.

Er zijn voor- en tegenstanders van OETC. Sommige mensen zien OETC als een belemmering in de ontwikkeling van de taal van het kind. Ik ben het niet eens met deze stelling. Ik vind dat de positieve punten van het OETC de negatieve punten overstijgen. Het verschijnsel om zijn eigen taal en cultuur te willen leren is universeel. Men wil terug naar zijn wortels. Een Chinees kan een vreemde taal goed beheersen, maar hij is en blijft een Chinees. Hij kan zijn uiterlijk niet veranderen.